

Oponentský posudok na inauguračné konanie doc. Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD.

Pán doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. vyštudoval odbor politológie na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB v BB), kde štátnou skúškou a obhajobou diplomovej práce úspešne ukončil štúdium v roku 2007. Následne v roku 2009 absolvoval Kurz národnej bezpečnosti pre zamestnancov verejnej správy v Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V roku 2010 získal titul PhD. v odbore Teória politiky na Katedre bezpečnostných štúdií Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela úspešnou obhajobou dizertačnej práce na tému „*Postavenie štátu a nové dimenzie bezpečnosti na začiatku 21. storočia*“. V roku 2015 mu bol udelený titul docent v odbore Medzinárodné vzťahy na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v BB, po úspešnej habilitačnej prednáške na tému: *Model budúcej kooperácie štátov Vyšehradskej štvorky v oblasti bezpečnosti*. V súčasnosti je prodekanom pre medzinárodné vzťahy a vzťahy s verejnosťou a docentom na Katedre bezpečnostných štúdií Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela.

Odborne sa zameriava na problematiku medzinárodných vzťahov a bezpečnostných štúdií, ktorá je sama o sebe širokým spektrom viacerých oblastí vedeckého zamerania. Prvá oblasť je definovaná teoretickým poznaním. Bez znalostí teoretických konceptov a hlavných škôl a teórií, by nebolo možné skúmať bezpečnostné vzťahy medzi štátmi, inštitúciami, alebo aj spoločnosťami, či jednotlivcami. Preto aj publikované príspevky k tejto téme, názory, ako aj interpretácie jednotlivých konceptov, reprezentujú vlastný výskum autora. Jeho vedeckým zámerom bolo práve preto vymedziť pojem bezpečnosti tak, aby bol jasne uchopený prostredníctvom korektnej klasifikácie, štruktúry a tiež odpovedať na to, akým spôsobom zasahuje do existencie človeka, skupiny, štátneho režimu, ale aj do medzinárodného spoločenstva. Druhá oblasť sa zameriava na výskum aktuálnych a vychádzajúcich bezpečnostných hrozieb pre štát. Koniec studenej vojny priniesol zmenu vnímania konceptu bezpečnosti. V predchádzajúcom období sa za hrozbu považovalo predovšetkým vojenské ohrozenie suverenity štátu, jeho teritória a obyvateľstva a všetko, čo bolo spojené s obranou štátu prostredníctvom ozbrojených síl. Až koncept sektorovej bezpečnosti priniesol rozdelenie bezpečnosti do jednotlivých sektorov, ako vojenský, politický, ekonomický, sociálny a environmentálny sektor a ako prax ukazuje, aj do mnohých ďalších, ako energetický, vesmírny, či kybernetický/informačný. Tretia oblasť sa profilovala prirodzene v spojení s prvými dvoma oblasťami, kedy potreba aplikačnej fázy dosiahnutého poznania prirodzene inklinovala

k blízkeho okoliu, primárne pre potreby Slovenskej republiky ako aj širšieho stredoeurópskeho priestoru.

K tomuto výskumnému zameraniu sa tiež profilovala aj jeho grantová a výskumná činnosť – ako projekty VEGA: „Bezpečnostné aspekty zlyhávajúcich štátov“, „Bezpečnostné aspekty aktuálneho demografického vývoja v podmienkach Slovenskej republiky“, „Transformácia bezpečnostného prostredia: aplikácia skúseností štátov Vyšehradskej štvorky na príklade Ukrajiny“, OP VaV: „Centrum excelentnosti so zameraním na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti“, alebo projekt MZV: „Online séria odborných študijných textov a metodických pomôcok pre stredné školy. Strategické zameranie zahraničnej a bezpečnostnej politiky SR ako členského štátu EÚ a NATO“ alebo jeho zahraničné projekty ako Erasmus+ KA2: Strategic Partnerships: „Fakespotting“, alebo projekty IVF ako napríklad „The Visegrad Group and Central European Cooperation“, „The V4 towards Migration Challenges in Europe. An Analysis and Recommendations“, či projekt EÚ, DG/Agency: JUST, REC: „ComAnCE - Combat Anti-Semitism in Central Europe“.

V rámci pedagogickej činnosti doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. vedie prednášky a semináre z predmetov: Úvod do bezpečnostných štúdií – prednášky; Teórie medzinárodných vzťahov – prednášky; Bezpečnostná politika SR - prednášky, semináre; Bezpečnostné teórie - prednášky, semináre; Energetická a environmentálna bezpečnosť – prednášky; Bezpečnostné prostredie štátov V4 – prednášky; Sociálna bezpečnosť - prednášky, semináre. V rámci PhD. programu vedie predmet Budúcnosť výskumu bezpečnosti v sociálnych vedách – prednášky, ako aj predmety v anglickom jazyku: Security Policy - prednášky, semináre; Security Policy of the Slovak Republic - prednášky, semináre; Slovak Foreign Policy - prednášky, semináre; Security Environment of the V4 Countries - prednášky, semináre.

Je tiež spolugarantom študijného programu bezpečnostné štúdie v odbore: medzinárodné vzťahy na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov, UMB v BB. Vo svojej doterajšej bohatej praxi viedol desiatky záverečných prác od bakalárov, diplomantov až po doktorandov. Taktiež je členom člen odborovej komisie pre doktorandské štúdium v odbore medzinárodné vzťahy na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, ako aj členom odborovej komisie pre doktorandské štúdium v odbore Obrana a vojenstvo, (študijný program: Bezpečnosť a obrana štátu) na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Počas svojej pôsobnosti bol členom mnohých v komisiách pre obhajoby dizertačných prác nielen na Slovenských vysokých školách (Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave; Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši; Fakulta sociálnych vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave), ale

aj v zahraničí ako Metropolitná univerzita Praha, Česká republika; Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, Česká republika; či Facultad de Ciencias Políticas y Sociología, Universidad Complutense de Madrid, Španielsko.

Doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. sa zúčastnil mnohých výskumných, prednáškových pobytov ako aj konferencií doma a v zahraničí: Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Belgicko, Slovinsko, Francúzsko, Ukrajina a iné, bol hosťujúcim profesorom na Univerzitách v Čechách a Poľsku.

Je členom redakčnej rady vedeckého časopisu Obrana a strategie, ktorý vydáva Univerzita obrany v Brně, členom redakčnej rady vedeckého časopisu Central European Journal of Politics, člen redakčnej rady vedeckého časopisu Studia Politicae Universitatis Silesiensis, ktorý vydáva Uniwersytetu Śląskiego v Katowiciach, člen vedeckej rady vedeckého časopisu Studia i Analizy Nauk o Polityce, ktorý vydáva John Paul II Catholic University of Lublin a tiež členom redakčnej rady časopisu Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (series: Integration Processes: Economic, Political and Legal Aspects), ktorý vydáva Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Od roku 2008 bol výkonným redaktorom a v súčasnosti je šéfredaktorom časopisu Politické vedy, indexovaného vo Web of Science Core Collection, so zameraním na politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy a bezpečnostné štúdiá, ktorý vydáva Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v BB.

Od roku 2008 je doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. fakultným koordinátorom pre Erasmus Plus, z tejto funkcie sa snaží prispieť k vyššej mobilite študentov a učiteľov. V rokoch 2007 až 2009 bol koordinátorom v organizačnom tíme Národného konventu o budúcnosti Európskej únie. V súčasnosti je členom organizačného tímu projektu Bezpečnostné fórum, ktorý funguje pod záštitou Katedry bezpečnostných štúdií na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov, ktorý sa zameriava na výskum otázok bezpečnosti. Taktiež je členom vedecko-výskumného projektu „Centra excelentnosti so zameraním na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti“. Patrí medzi členy výkonného výboru (národný zástupca) Executive Council of Central European Political Science Association (CEPSA), Slovinsko; členom Slovenského združenia pre politické vedy (SZPV), ktoré pôsobí pri Slovenskej akadémii vied, Slovenská republika a tiež členom (akademikom) medzinárodnej organizácie Academy of Safety and Bases of Health Kiev, Ukrajina. Ako Associate Reserach Fellow pôsobí v Data&Society Lab so zameraním na výskum a vzdelávanie v oblasti digitálnych technológií v interakcii so spoločnosťou a ich presah do identitárnych hrozieb (polarizácia a radikalizácia spoločnosti). Je tiež členom pracovnej skupiny Medzirezortnej terminologickej komisie

Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky, kedy napomáha formovaniu teoretického uchopenia bezpečnostných pojmov do praxe.

V rámci publikačnej činnosti je doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. autorom alebo spoluautorom monografií *"Security and Strategic Culture of the Visegrad Group Countries"*, *"Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storočia"*, *"Bezpečnosť ako kategória"*, je autorom kapitol v monografiách, vedeckých článkov domácich ako aj zahraničných indexovaných časopisoch vo WoS CC a SCOPUS . Intenzívne publikuje v odborných časopisoch a zborníkoch, zúčastňuje sa aktívne na vedeckých konferenciách doma a v zahraničí. V rámci ohlasov na jeho výstupy eviduje cez 400 citácií, vrátane citácií v indexovaných databázach (WoS a SCOPUS).

Ako vidieť z jeho profesnej, odbornej, výskumnej, grantovej, školiacej či pedagogickej profilácie, jeho aktívny prístup prispel významne k formovaniu a extenzívneho rozvoju vedného odboru medzinárodné vzťahy. Jeho výskumné zameranie na bezpečnostné a obranné konotácie koncepčne rozvíja od začiatku svojej vedeckej kariéry. V svojej vedeckej škole vedie ako svojich doktorandov, tak aj svoj výskumný a projektový tím. Už počas doktorandského štúdia generoval a otvoril výskumnú otázku postavenia štátu v oblasti bezpečnosti, ktorú ucelene rozvíjal v kontexte sektorovej bezpečnosti a nových, doteraz komplexne neskúmajúcich, rizík a hrozieb pre štát. Jeho výskumná dizertačná práca počas doktorandského štúdia „Postavenie štátu a nové dimenzie bezpečnosti na začiatku 21. storočia“ bola jedna z prvých iniciačných prác nielen v domácom prostredí, ale aj v stredoeurópskom priestore, kedy po prvý raz otvoril tému nového výskumu sektorovej bezpečnosti v medzinárodných vzťahoch. Tejto téme sa doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. úspešne aj ďalej intenzívne venuje. Jeho ďalšia vedecká monografia „Bezpečnosť ako kategória“, bola recenzentmi v dobe vydania považovaná za unikátne dielo, ktoré komplexne mapuje evolúciu a vývoj výskumu bezpečnosti v medzinárodných vzťahoch. Práve pre výskumu bezpečnostných teórií v medzinárodných vzťahoch, teórií medzinárodných vzťahov (v dielach ako: „Representatives of Liberalism and the Theory of International Relations“, a „Introduction to Security Studies“) je možné doc. Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD. identifikovať ako priekopníka a iniciátora výskumu bezpečnosti v domácom ako aj zahraničnom prostredí, jeho neskoršia praktická aplikácia výskumu je zrejmá z diel („What is the Threat Perception of the Slovak Republic?“, „Slovak-Polish Cooperation in the Field of Defense and Security“, „Central Europe between the Great Powers: Contemporary Foreign-policy Orientation“). V tomto výskume pokračoval aj ďalej v rámci práce so svojimi doktorandami, ktorí nadväzovali na jeho prácu vo forme svojich čiastkových výskumov sektorovej bezpečnosti (na témy ako: „Potenciálna možnosť využitia brannej

povinnosti malými a strednými štátmi v súčasnom bezpečnostnom prostredí“, „Stála štruktúrovaná spolupráca (PESCO) - Výzvy pre bezpečnostnú politiku Slovenskej republiky“ a iné), kedy spoločnú prácu a výsledky prezentoval na mnohých významných vedeckých konferenciách doma ako aj v zahraničí (CEPSA konferencie, IPSA konferencie) a nekompromisne projektovo rozvíjal. Výstupy jeho vedeckej školy boli všeobecne akceptované aj širšou odbornou verejnosťou, čoho dôkazom sú mnohé ďalšie časopisecké diela, vrátane tých najprestížnejších – impaktované a karentované časopisy (články ako „Security-Related Cooperation among the V4 States“, „Slovakia’s Perspective on NATO“, „Challenges for Security and Defence Cooperation in Central Europe: Will the EU be able to Manage the Crisis in the EU Periphery?“).

Jeho výsledky výskumu, grantovej a projektovej činnosti dokázali, že otvorenie dovedy neprebádanej témy, vytvorili neoddeliteľnú súčasť vedného odboru medzinárodné vzťahy. Tieto témy prezentoval aj vo forme odborných prác ako napríklad v Medzirezortnej terminologickej komisii Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky (ale aj pri pripomienkovaní a členstvom v komisiách pri tvorbe bezpečnostných strategických dokumentov SR, posudzovaním projektov a iné), kde úspešne aplikoval a implementoval svoje poznatky do praxe. Nechcem opomenúť ani jeho dosť dôležitý príspevok k rozvoju vedného odboru z pozície šéfredaktora časopisu Politické vedy (jediného časopisu v slovenskom prostredí zaradeného do databázy WoS), alebo jeho zastupovanie v medzinárodných stavovských organizáciách ako národný zástupca v Executive Council of Central European Political Science Association.

Vyššie uvedené fakty sú jednoznačným dôkazom odbornej spôsobilosti a akceptácie doc. Mgr. Jaroslav Ušiaka, PhD. v domácom, ako aj medzinárodnom prostredí a jeho akceptácie širokou medzinárodnou vedeckou a odbornou komunitou.

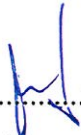
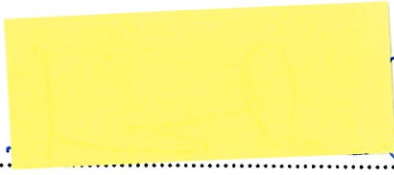
Záver: doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD., ktorého dlho poznám ako kvalifikovaného odborníka v oblasti medzinárodných vzťahov, politológie a bezpečnosti a obrany, patrí k novej, mladej generácii budúcich špičkových odborníkov na predmetnej platforme, ktorí boli vychovaní a ovplyvnení staršou generáciou skúsených akademikov, profesorov, generálov a špecialistov z praxe, a tá v nich zakotvila profilové schopnosti a spôsobilosti, ako je globálny nadhľad a prehľad, rýchly a kredibilný úsudok, zodpovedné a efektívne rozhodovanie a manažérske výkonné riadenie. Je jasné a nekompromisné, že doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD, bude aj naďalej aktívne, profesionálne a erudované rozvíjať odbor politológia (medzinárodné vzťahy) a významne prispievať k ďalšiemu extenzívnemu

rozvoju Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov a v krátkodobom horizonte sa intenzívne podieľať na novom štandardizačnom a akreditačnom procese UMB v BB.

Odporúčam váženej komisii, aby po úspešnom vykonaní inauguračnej prednášky pred váženou vedeckou radou Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov (a v prípade pozitívneho hlasovania), pán štatutár fakulty predložil návrh na vymenovanie doc. Mgr. Jaroslav Ušiaka, PhD. za profesora v odbore medzinárodné vzťahy pánovi rektorovi UMB v Banskej Bystrici.

V Banskej Bystrici, 10. 08. 2021

UNIVERZITA MATEJA BELA v Banskej Bystrici Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	
Dátum:	26. 08. 2021
Číslo záznamu: 7209/2021	Číslo spisu:
Prílohy:	Vybavuje:

 
Dr.h.c. prof. Ing. Pavel Nečas, PhD., MBA
prodekan fakulty